

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 193/2018 vp

Vastaus kirjalliseen Jäämeren radasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Kari/vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 193/2018 vp:

Miten hallitus on Jäämeren ratahankkeessa huomioinut perustuslain 17 §:n turvaaman oikeuden saamelaisille ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan,

katsooko hallitus toteuttaneensa saamelaiskäräjälain 9 §:n neuvotteluelvoitetta sekä

miten hallitus on huomioinut YK:n alkuperäiskansojen julistuksen artiklat 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 19, 22, 26, 27, 28, 32, 37 ja 40 edistäessään hanketta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Helmikuussa 2018 valmistui Jäämeren rataa koskeva Liikenneviraston kannattavuusselvitys. Liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikennevirasto neuvottelivat selvityksen toteuttamisen yhteydessä Saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain 9 §:n tarkoittamalla tavalla. Neuvottelu koski selvityksen sisältöä, selvityksessä tarkasteltavia ratalinjauksia ja saamelaisten kieltä- ja kulttuuria koskevien oikeuksien toteutumisen turvaamista Jäämeren rata –hankkeen esiselvityksissä.

Selvityksen valmistumisen jälkeen liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut työryhmän selvittämään tarkemmin Kirkkoniemen ratalinjausta koskevia kysymyksiä. Saamelaiskäräjistä ja Kolttien kyläkokouksesta on kutsuttu edustajat mukaan työryhmän jäseniksi. Työryhmä aloittaa toimintansa toukokuussa 2018 ja työn tulisi valmistua joulukuussa 2018.

Hallitus pitää tärkeänä, että saamelaisia kuullaan Jäämeren rataa koskevissa selvityksissä asianmukaisesti. Tärkeää on, että saamelaiset pääsevät vaikuttamaan tosiasiallisesti hanketta koskeviin selvityksiin ja lausumaan näkemyksensä asiasta tavanomaista kuulemismenettelyä laajemmin. Niin ikään tärkeää on se, että hanketta koskevissa selvityksissä arvioidaan mahdollisesta radasta saamelaisiin alkuperäiskansana kohdistuvia vaikutuksia asianmukaisesti.

Saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan taataan perustuslain (731/1999) 17 § 3 momentissa. Suomi on sitoutunut edistämään YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaa julistusta. Koska YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskeva julistus itsessään ei ole sitovaa oikeutta, toteutetaan julistuksen edistämistä muun muassa kansallisen lainsäädännön keinoin. Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana turvataan ja YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaa julistusta edistetään monin tavoin Suomen kansallisessa lainsäädännössä, muun muassa saamelaiskäräjistä annetulla lailla (974/1995) ja saamen kielilailla (1086/2003).

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 193/2018 vp

Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n nojalla viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutalueella Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuja asioita. Vaikka hanketta koskevien esiselvityksien toteuttaminen ei itsessään ole saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n tarkoittama toimenpide, jolla on välittömiä vaikutuksia saamelaisiin alkuperäiskansana, on katsottu tärkeäksi, että Saamelaiskäräjille, Kolttien kyläkokoukselle ja muille saamelaisia edustaville tahoille taataan tavanomaista kuulemismenettelyä laajempi mahdollisuus tulla kuulluksi selvityksien laatimisen yhteydessä. Näin voidaan varmistaa, että saamelaisia edustavilla tahoilla on tosiasiallinen ja aito mahdollisuus vaikuttaa hanketta koskeviin arviointeihin. On yhteinen etu, että mahdollisissa Jäämeren rataa koskevissa selvityksissä arvioidaan asianmukaisesti ja luotettavasti hankkeen kokonaisvaikutuksia ja vaikutuksia saamelaisiin alkuperäiskansana. Saamelaiskäräjien esityksen mukaisesti on suunniteltu, että hankkeen mahdollisissa jatkosuunnittelu- tai jatkoselvitysvaiheissa toteutetaan Akwé: Kon –vaikutustenarviointimenettely, jolla voidaan arvioida tavanomaista kattavammin hankkeen vaikutuksia saamelaisiin alkuperäiskansana.

Päätöstä Jäämeren radan ratalinjauksen valitsemisesta taikka hankkeen toteuttamisesta ei ole tehty. On selvää, että mahdolliset Jäämeren radan ratalinjauksen valitsemista tai hankkeen toteuttamista koskevat päätökset ovat sellaisia saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n tarkoittamia päätöksiä, joista neuvotellaan Saamelaiskäräjien kanssa, mikäli sellaisia suunnitellaan. Tällaiset neuvottelut on toteutettava yhteisymmärryksen pyrkien ja oikea-aikaisesti niin, että Saamelaiskäräjille taataan tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa neuvottelujen lopputulokseen.

Oikeusministeriö on valmistellut yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa muistion, johon on kerätty hyviä käytäntöjä neuvotteluvollisuuden toteutumisesta. Jäämeren ratahanketta koskien saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaiset neuvottelut ja muu yhteistyö Saamelaiskäräjien kanssa toteutetaan oikeusministeriön muistion mukaisella tavalla. Oikeusministeriön muistiossa on katsottu, että alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeuteen liittyviä periaatteita (erityisesti alkuperäiskansojen julistuksen 18 ja 19 artiklat) toteuttaa hyvin se, että Saamelaiskäräjien kanssa neuvotellaan yhteisymmärryksen pyrkien ja oikea-aikaisesti. Oikeusministeriön muistiossa ohjeistetulla tavalla helmikuussa 2018 valmistuneen selvityksen yhteydessä järjestetystä neuvottelusta on laadittu molempien osapuolien allekirjoittama pöytäkirja, joka on arkistoitu liikenne- ja viestintäministeriön asianumerolle LVM/1378/02/2017.

Helsingissä 6.6.2018

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

LVM/916/01/2018

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 193/2018 vp